

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

 A kiknek előfizetésök márczius hó végével lejárt, azokat az előfizetés megújítására tisztelettel kéri
a Szerkesztő.

Mit kívánunk a hely. hitv. theologiai intézet tanáraitól.

A szenvedély, a rokon és ellenszenv uralma kezdi trónusát közöttünk felütni. A rokonszenvezők tapsa fogadja a táborukból hangzó Át- nem is várják rá a Bét. S ez mindenesetre rossz hatással van az eszmék tisztázására, mert itt nem a lényeg, de a személyes tekintet győz sokszor s többször előfordul Aristides esete, hogy elítélünk mást, a nélkül, hogy annak rosszaságáról közvetlenül meggyőződnenk.

De ez már általános korszerű betegség, ott hol pártok keletkeznek, e betegség megszületik s mondhatom, hogy uralkodik is.

Többször volt szerencsém olvashatni ugy a debreczeni, mint a pesti theologia intézet tanárait, az elsők „infallibilisek“ jósdák, a másodikak az egyház szószólói, az örálók képzői. (Csak igyekszünk azok lenni. Szerk.)

Azt hiszem a kettőnek nyilatkozatai után megteheti egy harmadik, hogy elmondja mit várunk egy egyházunk kebelében levő tanártól. Annál is inkább kell, hogy ezt elmondjuk, mert viszhangot szükséges adnunk a nyilvános nyilatkozatoknak. — Kijelentem egyszersmind, hogy e cikkem irásánál a mellétekinteteket eltávolítám magamtól s mint egyébkor, anyaszentegyházam iránti erős, rendíthetetlen szeretet és ingathatlan ragaszkodás vezette tőlem.

Feleljünk meg először azon kérdésre, hogy mily tényezők a tanárok az ifju életében?

Ha az értelem fejlődést tekintjük, azt találjuk, hogy az időre nézve különböző. Egyik 17, 18 éves korában már érett s önálló gondolkodással bír, míg a másik a két x-et elhaladja s még mindig tejjel táplálkozó gyermek.

S ha őszinték akarunk lenni, meg kell mondanunk,

hogy midőn a lelkészi intézetbe jutunk a nagy többség bíráló tehetséggel nem bír, hanem a kül behatásnak engedve, idomul az érzelem, a gondolkodás.

Ebből a feltételből indulva ki azt mondhatjuk, hogy a tanuló ifjuság theologiai nézletének, gondolkodásának s egész nyilvános pályáján folytatandó cselekvésének kiindulás pontja az, kitől vagy mitől nyerte a behatást. — S mint fentebb mondtam a még határozott megállapodásra nem jutott ifjunál a tanár legnagyobb befolyással bír, így azt következtetjük, hogy a tanár gondolatmenete, felfogása átszarmazik a tanulóra s több ideü együtt lét alatt, az átvétel valóságos természetű, szenvedélylyé válik.

Mínt hogy tehát látjuk, hogy ily messze terjedő hatása van a tanári működésnek, szükséges-e elmondanunk azt, hogy mit várunk egyházunk theologiai tanáraitól?

Igen is szükséges, egyházi és erkölcsi kötelességünk. Nem félünk nyiltan és őszintén szólni, mert nem embereknek de Istennek kívánunk tetszeni.

Most már térjünk reá eredeti tárgyunkra. Megkívánjuk theologiai tanárainktól hogy: a bibliát tart-s á k a z e g y h á z a l a p j á n a k. Ez az első és fő fundamentum. De ha a tanárok azt tanítják, hogy a mi a bibliában mondatik az képtelenség, mint p. o. X hittanár ur teszi midőn így szól: Az embert 6-dik napon teremté a jehova, hogy tudja tehát az ember, hogy mi történt első nap. Ez a mily rövid gondolkodást mutat, ép annyira bebizonyítja, hogy X ur a bibliát mint egyéb emberi művet tekinti.

A bibliából indult ki a reformáció ha ezt a mi érde-mes tanáraink nem eléglük meg, hanem a bölcsészet feneketlen tengeréből akarnak egy imádandó V é n u s t kihalászni, bár sajnálattal, kimondjuk, hogy az az ő dolguk ugyan, de mint a helvét hitvallásu hittanszak tanáraitól megkívánjuk, várjuk és követeljük, hogy a bibliát ez „is-teni művet, mely ha emberi rég összeomlott volna,“ tanításaik, előadásaik zsinórmértékéül tartsák. Ezt parancsolja a felekezet iránt való kötelezettség és a becsület.

Másodszor megkívánjuk, hogy a protestáns e g y h á z t ö r t é n e t h a m i s i t a t l a n u l

 Teljes számú példányokkal még szolgálhatunk.

a d a s s é k e l ő, hogy ott a hallgatók, megtalálva a pártokon felül állást, szerezhessenek egészséges fogalmat az egyház fejlődése felett s egyszersmind nyerjenek biztos álláspontot. Ép ezért az olyan „szégyenletes“ kifakadásokat, mit Farkas József urtól olvasánk, elítéljük s felsóhajtunk, „hogy minő történet tanítás lehet az oly pártra hajló emberé, mint Farkas ur!“ *)

Harmadszor kívánjuk, hogy az erkölcsan tanítása megegyezék a K r i s z t u s t a n i t á s á v a l. Egyik theol. tanár az orthodoxiára Ballagi lapjában azt mondá: „bolondság“ pedig meg vagyon írva, hogy ezt ne mondjad. Az elbizakodott gőg tiszta erkölcsöt se nem szülhet, se nem terjeszthet, ép ezért megkívánjuk, hogy theol. tanáraink szelidek és jámborok legyenek, tanítsanak, feddődjenek szeretettel, ez által gyűjtven eleven szentet az ellenek fejére.

A „Cura pastoralis“ a legháladosabb tér ugy a tanárra mint a tanulóra. A sok életből meritett példa élénkíti a tanárt és tanoncot. De itt is megkívánjuk a tanártól, hogy a más hivatalban levő lelkészekről tisztelettel emlékezzen, ne pedig úgy hogy ez által a kilépett ifju magát a többiek felett óriás magasságba érezze.

Negyedik a „d o g m a t i c a“ ez a lelkészi pálya „élesztője,“ ha roszt az élesztő nem kél meg a tészta, megposhad, elvész. Ha ez nem taníttatik egyházunkban uralkodó és k ö t e l e z ő hitelvek szerint, a lelkészt ámitóvá, csalóvá aljasítja le. — Ne zsidó citációkkal tömjük meg dogmatikáinkat, mert ezen tudomány, nem n y e l v é s z e t, ha nem sarkalatos lényeg a vallásos életben, de szemelött tartva az általánosan elfogadott hittételeket, azok szerint a biblia útmutatása mellett adjuk elő azon hittant, mely az ifjut, kilépve a nyilvános pályára, elvezérli, mint a sík tengeren a hajóst a mágnestű.

Egy szóval azt kívánjuk theologiai tanárainktól, hogy azok h i t f e l e k e z e t ü n k m e g e r ő s i t é s é n d o l g o z z a n a k, a nekik határozottan, félreérthetetlenül kimért hatáskörben.

Midőn ezeket így elmondám, leplezetlenül tapasztalataim nyomán, azt kérhetné tőlem a t. olvasó, hogy mi jögon szölok én e tárgyhoz

A társadalom egyesekből áll, ha az egyesek némák, hallgat az egész, vagy ha valaki nem szólott, hol szólania kellene, beleegyeztét adja a dolgok eldöntésébe.

Én részemről a külsőről itélek a belsőre, mint megfordítva is lehet. — Sajnos tapasztalataim azt bizonyítják, hogy van oly h. h. theol intézete széles e Magyarországnak, melyben sok nem úgy megy, mint a helv. hitv. egyházélet érdeke kívánja.

*) Tetszett Farkas J. urnak márcz. 26-ki P. E. I. Lapban a Veritásokat és másokat mintegy kihívni; a leleplezéseknél tért kell adnom.

Legyek bár elkárhozható mindenektől, de kimondom hogy egyházi életünk jövője előttem borús, mert az elhullottak helyébe a felekezeti iránt közönyösek és hidegek léphetnek.

A pesti és debreczeni tanárok működésének legyen visszhangja e szerény felszólalásom. S hol elismerésre méltót találunk ott hajoljunk meg, de a hol mételet találunk, legyünk szigorúak és igazságosak.

V e r i t á s.

Gondolatok — a „belső ember-“ek fizetése tárgyában.

(Folytatás és vége.)

Nekünk bibliai hitűeknek az ellenpártiak azt zsongják füleinkbe: „a tudomány szabadságát (tanszabadságot) nem szabad korlátozni!“ Uraim! a tudomány mindig valami positivum; valamit tagadni, lerontani, helyette újat nem állítani, nem építeni: pusztá negatio, rombolás, de nem tudomány; megvédeni, megvilágosítani, szilárd alapra fektetni az adott igazságot: e már tudomány!! Tagadom, hogy bibliai ref. hittudományunkban volna csak egy tétel is, mely akármely irányu tudományal kibékíthetetlenül ellenkezne, nem ellenkezik abban semmi a természet erőinek működésével, csak hogy ezek működéséről nincs elégséges tudalmunk. Hittudományunk értéke nagyobb mintsem valakire erőszakolnók; a kinek nem meggyőződése álljon ki a síkra, mint Amerikában szokás, alapítson új hitfelekezetet; de a míg a reformált egyházból ki nem lépett: esküje kötelező; míg a ref. egyház kenyerét eszi: tanítsa lenn és fenn, álljon annak szolgálatában, tanítsa annak tudományát. Az egyházkerületek pedig figyeljenek a tanítás szellemére; minek keblökön tartani azokat a kik nem akarnak ott maradni . . . Consules videant.

Papi tekintélyünk elhanyaglását előmozdítják a papválasztási törvények, nem látom a protestantismus szellemével ellenkezőnek, sőt magából a presbyteri egyházszervezetből következik, hogy ez kissé megszorítottassék. Hát még ha hozzá veszszük, hogy kezd gyakorlatba jöni, hogy a papválasztásoknál itatással s más fogásokkal is korteskednek. Az a nép, mely papját így választotta soha sem fog becsületesen fizetni, a papot mindég lekötöztettségnek tartja.

A közelebbi időben követ-, bíró-, jegyző stb. választások, nem annyira ügyszeretből, mint korteskedés és vesztegetések miatt, roppant hévvel, sőt elkeseredettséggel történtek. Lelkésztársaim között nem egyet ismerek, kik nem akarván, hogy helységökben nélkülök valami történjék: vezérekké, főkortesekké lettek. Ritkán történik, hogy hallgatóink mind pártunkhoz tartozzanak. Az ily esetben térténhető kellemetlen zsurlódások nem egyszer emeltek évekig álló válaszfalat lelkész és hallgatók közzé, s mi ter-

mészetesebb mint az, hogy az ilyenek másokat is felbujtatnak fizetéskor a lelkész megrövidítésére!

Tudom, hogy midőn mindezeket elmondtam néhol elevenre tappintottam, s lesz a ki ama bizonyos madár és fészek példabeszédét alkalmazza reám. Ne tegyék! A ki ismer a tudja, hogy lelkésztársaim becsületeért, testületünk tekintélyeért, nem egyszer állottam a védelem mezejére; de érzem, hogy ezeket valakinek el kellett mondani, hogy egy kissé magunkba szálljunk. Kezdjük az ügy tisztázását, javítását magunkon, s akkor biztosabban hathatunk a népre. Meggyőződésem, hogy a belső embernek fizetése körül való csalások megszüntetésére ez az első lépés, ezzel emelni fogjuk tekintélyünket, befolyásunkat.

A fizetési módokat jobbitásánál földolog, hogy a papnak hallgatójával mentől kevesebb ilyféle érintkezése legyen. A világon minden hivatalnokot és tisztviselőt fizetnek, egyedül a pap van arra a lealázó módra utasítva, hogy maga szedje be fizetését s minden ily fizetőjének kedves vagy kedvetlen arcot vágjon. Nem is jön be fizetésünk egyszerre, csak cseppenként, s ezért nem tudjuk alkalmas időben használni, értékesíteni. Még a jobb egyházak papjai is méltán panaszkodnak, hogy csipbecsupba bejött fizetésökből nem látnak semmit összegyűlve. — Gyűjtse hát be fizetésünket egy kijelölt közeg, például a gondnok, s ő fizessen minket meghatározott részletenként és pontosan. Hogy pénz legyen-e az vagy termény fizetés: az csak másodrendű kérdés. A földbirtok maradjon a lelkész kezén, munkáltassa ő és nem a nép; e legyen és maradjon fizetés alap. Pénzre a terméket átváltoztatni a mostani árhullámban nem tartom tanácsosnak; nehezen egyezne bele a nép, s a hol ezt tenné is, csak közép árt vennének, s ebben a papnak kára lenne. De úgy is tapasztaltam, hogy a hol pénzfizetés van, ott több a hátrálék. Elég helye van minden krajczárnak, mely most a nép kezén megfordul. Maradjon a földbirtokon kívül a jelenlegi díjlevél; de annak minden pontja határozottan legyen szerkesztve, s nézzen át minden díjlevelet egy világi és egyházi férfiakból álló egyházkerületi küldöttség, mely oda hassen, hogy a hol lehet a fizetés emeltessék, vagy legalább bizonyossá tétessék. Az így átnézett vagy kiigazított díjlevelet erősítse meg az egyházkerület, irassaeak össze egy könyvbe, s őriztessék az az egyházkerület levéltárában. A megválasztott lelkész innen kapja ki díjlevelét. Ez a fizetésnek már magában is tekintélyt adna. A négy illetőleg öt egyházkerület egyértelműleg hozzon törvényt, hogy a papok fizetését mindenütt a gondnok szedje be, őt, a gondnokot tegye felelőssé a törvény úgy arról, hogy minden fizetés befolyjon, mint arról, hogy az pontosan és tisztán teljesítessék. A gondnok tartozzék aratás és új év közt két vagy három ízben az öszves fizetést hiány nélkül beszolgáltatni. Az évenként megjelenő „canonicus visitor“-ok fordítsanak kiváló figyelmet e pontra, éleszsék a buzgalmat, hol az ernyed, vegyék szigoruan, hol az nincs meg, vagy helyét épen roszakarat foglalta el.

Állítsunk mindenütt takarékos magtárt, azt kezeljük pontosan és lelkesen, míg fizetés alapul nőheti ki magát.

Ajánlom ez ügyet, illetőleg indítványomat a főt. egyházkerületek gyűlésébe.

N e m k i D e m i t.

A segédlelkészek sorsa egyházkerületünkben s a teendők?

(Folytatás és vége.)

Másik teendő volna: az értelemre — legyen az képességi vagy szolgálati — egy kissé mégis több tekintet, mint jelenben.

Most mit bizonyít a tapasztalat? A nagyobb szellemi erővel rendelkező ifju így gondolkodik magában: álljon bár az első vagy második papi vizsga előtt — miért történem magamat annyira a készüléssel, hiszen 10—15 perc alatt igen által esem minden tantárgyon, de meg ha kitünőtől ragyog is bizonyítványom, avvagy nézik-e azt az életben? S ha mindemellett is valamelyik talán több időt fogyaszt azért a kis sovány dicsőségért, hogy az egyházkerületi jegyzőkönyvben mint kitünő köröztethessék, láthatnád mily sajnálkozva mosolyg hátamegett az a harmadik, ki átúszván nagy nehezen a szent cursust, alig várja, hogy keresztül csúszszék a papi vizsgán is, s szemébe mondhasssa eme balgatag collégának: ugy-e mondtam, hogy ne tanulj, csak úgy lehetek én azért akár első rangu nagy gyülekezethen is pap, mint te! S hogy igazat mondott, nem kellene rá sokáig keresni a példát!.. Egy kis é l e l m e s s é g g e l, mely a szerénységtől — lévén ez inkább a valamire való ember ismertető jele — nem mindenkor kölcsönzi irányát, s mely, — ha úgy kimutatni lehetne és szabadna, a mint nem — nem igen egyeznék meg a papi hivatal méltóságával, szentségével, — sokat ki lehet mai világban vinni!?

Valóban alig érthető, mire való is hát az a részletes klassificatio a vizsgákon? hogy ha nincs semmi jelentősége, tekintetbe vétele, haszna későbbben? nem volna-e sokkal helyesebb, mint nem régiben egy esperest, küldött társával indítványozá, csak ennyit mondani, s csupán papiros kimelésből is röviden csak ennyit írni: „alkalmas“ vagy „nem alkalmas?“ Ha azonban ez indítványt helyesen és bölcsességéhez illően elvetendőnek tartotta annak idejében a ft. superintendentia, s ösztönt vélt nyújtani az érdemfokozat érvényben hagyása által továbbra is a tudományos versenyre, miért hogy mégis nem folytatja figyelmét az abban kitüntek iránt, — a központon alkalmazott segédlelkészeket talán kivéve, a pusztá j.-könyvileg elrendelt bejegyzésen túl is? miért dobja oda egészen, a sors szeszélyének azt, a kiben nagyobbra képes erőt ismert fel, s a kiben jelentékeny munkást veszít el az egyház, ha ez későbbben — a mire nem egy példával szolgálhatnék, elszomorodva háládatosabb pályát cserél?

De szinte hallom már az ellenvéleményt: „nem tudja ám a választó közönség, kinek milyen bizonyítványa, képessége van, kivált a fennálló választási törvény mellett, mikor még csak nem is láthatja jelöltjét, nem hogy programm beszédjét, szónoklatát hallhatná?“ Épen ez volna — szerintem — a sietős teendő, útat, módot nyitni arra, hogy tudja, hallja meg!

„Igen de — hangzik tovább az ellenvélemény — a választók akarátának nem lehet ellenállani?“ Nincs olyan szabadság, melyet a közjó érdekében, a káros tulkapások ellen korlátozni ne lehetne, ne szabadna!

„Aztán meg nem lehet ám mindenki kitünő, bármely pályán is, az élet, a gyakorlat sokat kipótolhat. Exercitium facit virum!“ Ez is igaz! De ha a baj fenn és alatt, künn és bent orvosolva lesz, a lelkiismeretes, a szellemi és gyakorlati képes-

séget egyiránt szigoruan mérlegelő vizsgálat szűrőjén bizonyára nem fog, nem foghat oly sok kitünő átjutni, hogy azoknak száma aggodalmat költsön a többi, szintén tekintetre méltó pályatársak szívében. A mi pedig a gyakorlat általi önképzést illeti, nem lehet tagadni, hogy az sok oly meglepő példát mutat fel, mely ellene bizonyít az iskolai vagy vizsgai classificatio után hozható ítéltnak, de kérдем, vajjon hol és mikép gyakoroltatik ez iránt is a figyelem? A kanoni vizsgálat eredményéről megteszik az esperest urak évenkénti előterjesztéseket az egyházmegyére, s dicsérettel jelentetnek be, s ajánlhatnak újabb időben minden illetők figyelmébe a szorgalmasabb tanítók; de a segédlelkészekről, azoknak magokviseletéről, működéséről, érdeme vagy szolgálati időszerinti nyilvántartásáról, s alkalmazásáról, — azonkívül, hogy egyik vagy másik ide vagy amoda változott — egy árva szót sem találhatni fel a fontos jelentésben, mintha bizony ezek nem is tagjai volnának az egyház testének? Ez okból láthatunk a többi, évek óta érdemesebbekre, elébb valókra nem oly ekkeserítőleg ható esetet, hogy a kit a szerencse szele épen oda talált véletlenül fúni, a hol a halál is kegyeskedett késedelem nélkül üresedést nyitni, egy vagy két évi káplánság után, sült galamb repült szájába a paróchia elnyerésével, a helyzetet nagyon természetesen, s igen okosan felhasznált locumtenensnek.

Hol van itt a méltányosság, az érdem jutalma? Ez-e ismét az a kép, mely kivált napjainkban vonzóvá tudja tenni a lelkészi pályát?

Arra utalni az egyházat, hogy menjen — t. i. küldötteiben bármerre széles Magyarországon lelkész jelölteket hallgatni, s a küldöttek — nagyon könnyen megeshető, hogy egyoldalú vagy ki tudja mi uton-módon megnyert — ajánlata után, válasza aztán az egyházközönség adóját lerótt minden tagja, új papját, ez oly intézkedés, mely a mellett, hogy megfojtja a jogos és méltányos személyes concurrentiát; a mellett, hogy a benne főszólyt képező s annak idejében talán indokolhatott tilalom: a helyszínén való szereplés könnyű kijátszására enged tolvaj utat, lévén szomszéd falu, hol az illető, minden gyanu nélkül meghallgattathatja magát, — nagyobb tért nyújt az előbbi rendszernél, úgy felülről, mint alulról a protectióra; nehéz, nagy felelősséggel járó s nem egy könnyen felvállalható kényes helyzetbe hozza a küldötteket s mondjuk ki őszintén egy kis contrast-féle is, mert miként kívánhatni, hogy a maga teljes megnyugtatóásával adja szavazatát a választó arra, a kit soha nem látott, soha nem hallott? A politikai életben, p. u. a képviselő választásoknál történik-e ilyen abinvisis választás? vagy ha felteszszük is, hogy történhetik, ez, nemde csakis országos hírű és érdemű emberre szokott esni? Ámde az Ur szerény szolgálói közül felette kevesen dicsekedhetvén szélesen elterjedt hírnévvel, s nem lehetővén mindenki a távolabb eső községekben is egyiránt ismerős, sőt adandó alkalommal az önismertetés tisztességes útja is el lévén zárva, mi természetesebb, mint az, hogy rendszeren — 10 esetben 8-nál — az melegszik, ki a tűzhöz legközelebb van? Késő aztán a feljajdulás: bizony! ebbe vagy abba az egyházba nem olyan qualificatióju pap kellett volna?!

Sokat lehetne még úgy általánosán, mint részletekbe bocsátkozva mondani. De nem volt más czéлом, mint pusztán figyelmet kelteni a fentebb jelzett hiányok iránt. Ardet Ucalegon! Kis pontnak érzem magamat orvosi szereket ajánlani, de meg az eszmék pro et contra harcra kellene, hogy tisztitná a levegőt elébb! Óhajtható volna tehát, hogy a tárgyhoz minél

többen hozzá szólnának, s ha szinte mindenben tökéletes intézkedéseket, szabályokat nem is, de legalább a tapasztalat által utalva, — többet mondok — kényszerítve, a meglevőknel mégis csak czélszerűbbeket, igazságosabbakat találhatna fel a több szem, a több fő.

S ha valaki talán a tulzás bélyegét nyomja adataimra mihelyt bebizonyítja, hogy nem volt mostanában, s nincs jelenleg is, egyetlen egy segédlelkész, vagy s. lelkészi működésre képesített ifju heverőben egyházkerületünkben; mihelyt bebizonyítja, hogy a lelkészi pálya a fentebb felsorolt okok nem létezésében mindig bir annyi vonzerővel, mint más világi pálya, sőt a választások is a legkielégítőbben, s méltányosan ütöttek ki egytől-egyig az újabb időben: nem csak szives készséggel visszavonom szavaimat, de sőt örömmel hajlok meg az ellenkező örvendetes tények előtt.

Annyit azonban még megköczkázatok, hogy mig áll az, hogy N. N. faluba is pap kell, áll másrésről az is, hogy N. N. városba vagy miveltebb községbe is kell ám! és ha akár protectió, akár a democraticus elvek alapján szabadon választó, s magára hagyott tömeg tévedése által, e két hely embere átcsereletetik, s fordított arány áll elő a hazai egyetemes prot. egyház jól felfogott érdekére nézve a nyereség és veszteség között, kiváltha ez eset még sokszor s éveken át ismétlődni fog: videant consules ne quid respublica detrimenti capiat! . .

„Vonzuk fel a lepleket, mutassuk fel a sebeket és szerető s gondos kézzel gyógyítsuk azokat. Lankadatlan munkásság fenn és lenn, künn és benn, példával előre!! s akkor mehetünk valamire.“ (Ev. pr. Lap. 1875 évf. 419. l.)

Debelliácsa, jan. 31, 1876.

Szilágyi Márton,
ref. lelkész.

K Ö N Y V I S M E R T E T É S

és bírálat.

(3. F o l y t a t á s.)

G y a k o r l a t i l e l k é s z e t. II-ik Füzet.

A II-ik sz. a. egy virágvasárnapi, a III-ik sz. a. egy nagy-pénteki, a VII-ik sz. a. egy husvéti beszéd közöltetik Németh Károly székesfejevári ev. lelkésztől. E 3 beszéd egy sorozatot képez a józan vallási meggyőződésről.

A virágvasárnapi beszéd alapigéje: Máté 21. 1-17; főthémája: a ki Jézus követője józan vallási meggyőződésből, az örömet osztozik vele a munkában. Két bevezetést használ a beszédnél szerző; egyiknek feladata különösebben a szövegre, másíknak a szövegről különösebben a főthémára vezetni a hallgatókat. Ez azonban nem sikerülhetett, miután a textus oly számos fontos momentumokat tartalmaz, hogy azokat egy főtételben úgy kifejezni, hogy a szöveg kimerítve legyen, — ez pedig első sorban kívánatos és szükséges, — csak általánosságban lehet. pl. Jézus jeruzsálemi bevoulása, vagy kevésbé általánosán s szerző thémáját megközelítve: kövesük Jézust jeruzsálemi bevoulása példájában is; — a kidolgozás pedig homiliaszerűen történhetik legczélszerűbben, elengedhetlen lévén az ily textus minden mozzanatainak, mint igen fontosoknak, megillető figyelemre való méltatása. És ez a legalkalmasabb lett volna szerző céljá-

hoz is. — Épen ezért és ily szempontból e beszéd egész szerkezetében hibás.

A szerkezetre nézve épen így van a dolog a VII. sz. a. husvéti beszédnél is, azon, e tekintetben a beszéd előnyére való különbséggel, hogy itt a bevezetés jobban megfelel céljának, s benne a textusnak több mozzanata részesül figyelemben. Alapige: Ján. ev. 20, 1—23. főht. miben áll a józan vallási meggyőződés dicsősége? — Ez is egy azon szövegek közül, melyek synthet. methodus szerinti feldolgozása nagy nehézséggel jár, s ezen az uton mindenkor a szöveg egyik vagy másik lényeges részletének mellőzésével történhetik, és így egészen kifogástalan nem lehet.

Más szempont alá jönnek azonban e beszédek összes alapigéitől eltekintve. A textust épen nem mottóul használja szerző, annak egyes részeiből a témát csakugyan ki lehet venni. — A részek e két beszédben nincsenek ugyan kiemelve, — a mi különben is kinek-kinek izlésétől függ — de a virágvasárnapi beszédben, melynek főthémája a szöveg ezen versein alapul: bemené Jézus az Isten templomába és kiűzé mindazokat kik árulnak és vásárolnak vala a templomban stb. a vakokat és sántákat meggyógyítá v. 12—14 — az ebből helyesen kivett részek (a ki Jézus követője benső, józan vallási meggyőződésből, az örömet osztozik vele a munkájában: 1) a vallás, józan meggyőződés szerű tisztításának munkájában; 2) a gyógyításnak: az atyafiai szeretet gyakorlásának munkájában) eléggé különválnak egymástól arra nézve, hogy azoknak a főthémával, s magával a textus nevezett részeivel való benső, élő összeköttetésök, nemcsak az olvasók, de a hallgatók által is, tisztán felismerhető és átlátható legyen, a nélkül pedig, hogy azoknak egymástól való különválása által az átmenet természetessége szenvedne.

A husvétii beszéd már nem ad, a részek megkülönböztethetése tekintetében ily világos áttekintést, de nem zavar, vagy összekuszáltság miatt, hanem azon egymást kiegészítő lánczolatosság folytán, mely csak nem észrevétlenül vezet át egyik részről a másikra, úgy, hogy a beszéd két része (a józan vallási meggyőződés dicsősége: legbensőbb egysége az embernek Istennel 1. itt is már és 2. holta után örökké) tulajdonképen egy részt alkot.

A III-dik sz. a. nagypénteki beszéd alapigéje: Máté 27, 27—46. E szöveg, úgy a mint felvéve van, nem tartozik együvé, a 45—49 versek másik szakaszt képeznek; úgy látszik, hogy a v. 45—46 darabszakasz felvételét, a beszéd 3-dik részének erősebb, hatásosabb alkalmazása, s a husvétii beszéd tárgyára: a józan vallási meggyőződés dicsőségére való átmenet jelzése céljából látta szerző indokolva. — Legsikerültebb e beszéd a három között, kimeríti az egész szöveget, — ha bár nem egészen kifogástalanul is, mert a szövegnek többet mond, — e főthémában: a ki Jézus követője benső józan vallási meggyőződésből, az örömet osztozik vele a gyalázatban is. Következetes folytatása ez a virágvasárnapi beszédnek, melylyel — miután az a Jézus szellemében való munkálkodást tárgyalta — eme szép átmenet fűzi egygyé e nagypénteki beszédet: „míg a józan vallási meggyőződés, az Istenbeni öntudatos élet egész népeknek szellemi kincsévé válik, addig sok évezred, sok tévedés, búvárkodás, sőt sok véráldozat is kívántatik. — Nem oly kincs ez, mely örökség szerint szállana reánk, hanem a miért

fáradni és szenvedni is kell kinek-kinek a maga részéről. — A józan vallási meggyőződés terjesztése körül ránk várakozó munkaterhet tudjuk, hogy csak is a könnyebb végéről veszi fel sok. Ez igen természetes. Senki se teszi ki magát örömet vallásáért üldözésnek és gyalázatnak, megszegyenüléstől mindnyájan visszaborzadunk. — De jer merítsünk mi ma erőt és bátorságot Jézusnak végső harcából és nyilvános meggyaláztatásából, hogy mi is ha kell osztozhassunk vele a gyalázatban is.“

Három részben tárgyalja szerző Jézus meggyaláztatását; 1. oly bűnnel vádoltatott a mitől legtávolabb volt (ez a Jézus a zsidóknak királyok v. 27—30) 2. úgy végzi életét, mint egy nyilvános gonosztevő (v. 31—38) 3. az Istenfűság érzetét s Istenbe vetett gyermeki bizodalmit gúnyolták ki (v. 39—44). S mindezen részek, a józan vallási meggyőződés munkájában bennünket érhető meggyaláztatást, — a Jézus nagypénteki szenvedéseinek példájából levezetve, a különbségeket kiegyenlítve, a szenvedések ellenében bátorságra, kitartásra buzdítva, — kimerítően tárgyalják.

Általában mind 3 beszéd fel tud emelkedni és fel tud emelni nagyfontosságú tárgyának magaslatára; fokoként, következetesen vezet, míg végre felmutatja előttünk a józan vallási meggyőződés munkájának és szenvedéseinek dicsőségét: az Istennel való végnélküli egyesülést, hogy a hol van Jézus, a z ő hivei is ott legyenek. E tagadhatlanul nehéz tárgy felfoghatóbbá tételének világos kifejezésekkel, mindig a tárgyhöz tartozó fejtegetésekkel, életből vett példák-
kal, általában gyakorlati tárgyalással jön segítségére.

Végül megjegyezni kívánom, hogy első tekintre úgy látszik és sokan úgy ítélnék, mintha szerző ez ünnepi beszédek nagyon is eltérő tárgyát oly czéلبől vette volna fel, mintegy keresve kereste elő ez ünnepekre, hogy ez által az ünneplés valódi tárgyának — ha úgy tetszik — orthodox értelemben vett jelentőségének, sokakat nagyon is feszélyező megnevezése elkerülve legyen.

Azonban e beszédek több pontjából nem ily lavirozás, hanem az tűnik ki, hogy szerző a positiv vallást összeegyeztethetőnek tartja a józan meggyőződéssel, s a józan haladást a positiv vallással.

A IV-dik sz. a. egy nagypénteki ima és beszéd a XXII-dik sz. a. egy — hibásan az alkalmi beszédek közé sorozott közönséges ima van felvéve Vasadi Balogh Lajos gyuró-kuldoi lelkésztől és szerkesztőtől.

A nagypénteki ima, az azt követő beszéd tárgyához alkalmazottan készült, s mint ilyen is megfelel céljának, általában pedig ez ünnepet helyesen, mint a váltás és élet ünnepe fogva fel, az igaz bünbánatnak s Isten örök kegyelmének érzetét igyekszik felébreszteni Jézus keresztje alatt, hogy élővé legyen bennünk a Krisztus megváltásának óhajta, s azok között tartozunk, kik ily tanúságot tesznek: senkiben nincsen üdvösség csak az Ur Jézus Krisztusban, — s hogy így a gyásznapp örömnappá válják.

Mint örömnapot mutatja fel szerző a nagypéntek ünnepe, a beszédben is 1. Kor. 15, 42. elvettetik rothadandó test, feltámasztatik rothadatlann, szöveg alapján hirdelve, hogy a mi a születés a földi életre, az a halál a mennyei életre. — E nap a keresztyénség az anyaszentegyház születés napja — ugymond szerző — de van-e e hajléknak lakosa? Szükség, hogy mi is megszülessünk az örökéletre, szükség, hogy a kétsé-

geskedést, hitetlenséget, mint „rothadandó testet,” eltemessük s mint rothadatlant ámadjon felbennünk az erős bizalom, szilárd remény s az a hit, hogy a mi a születés a földi életre, az a halál a mennyei életre.

A főthéma — mely így a szövegnek többet tulajdonít, mint a mennyit ez magában foglal, s a földi és mennyei élet közötti hasonlatosság fejtegetését jelzi, s erre hívja fel a figyelmet — így lett volna helyesebben felállítva: a halál újjá születés a felsőbb életre, annyival is inkább pedig, mert a szöveg, valamint az azzal együvé tartozó előző és következő versek (v. 37—50) határozottan a földi és a feltámadási utáni test különbségéről tanítanak, — s ha már épen e különbséget fejtegetni nem volt szerző szándékában, eme főthéma: a halál újjá születés a felsőbb életre, tökéletesen megfelelt volna a szöveg azon felfogásának is, melynek az eredeti főthéma felállításán kívül, az egész beszéd helyesen ad kifejezést; nagyon is igazolván szerző ezen felfogását azon körülmény, hogy e rövid, de sokat jelentő textus több oldalról fogható fel helyesen, és így azon feltétellel, hogy sem az egyik, sem a másik felfogás, többet vagy kevesebbet ne tulajdonítson a szövegnek, mint a mennyit az magában foglal.

Felosztása a beszédnek, feltéve a théma szükségesképeni megváltoztatását, egészen helyes. A mi a születés a földi életre, az a halál a mennyei életre I. ezt bizonyítja a Krisztus tudománya. II. ezt követeli a természetben tapasztalható fejlődési törvény. III. ezt erősíti a józan ész. IV. ezt forrón óhajtja az emberbe oltott élethezi ragaszkodás. Tagadhatlanul a legerősebb érvek tárházai ezek, kellő gondtal felállítva, s legalkalmasabbak arra, hogy a bennök rejlő kincsek, gondos felkeresés és felhasználás által, a sirtontuli felsőbb élet hitének javára értékesítsenek, s e cél nem téveszti szem elől szerző, s az egész beszéd evangy. hit, határozottság, tárgy mellett maradás és lelkekültség, tiszta nyelv, eleven színezés s emelkedettség jellemzik, mely tetőpontját a berekesztésnél éri el. — Itt azonban nem lehet helyeselni a zárszavak (Gal. 1, 8.) felvételét; sem általában az egyházi beszéd célja, sem különösen e beszéd hangja nem igazolja azt. — „Függeszszétek a ti szemeiteket Golgota keresztyéjére, nem a halál fája az, hanem a mennyei élet útmutatója. A sir, a koporsó nem az enyészet edénye, hanem a mennyország kapuja. Ebredjete fel álmaitokból!” — A nagypénteki áldás feletti lelkesült öröm emez emelkedett hangú szép szavai után, nem várja az öröm és áldás magaslatára felemelt lélek és szív, hogy egyszerre leszállítsák a más tudományt hirdető tanítók közzé, és pedig azoknak megfenyítése végett. — De megkönnyen félreértésre és félremagyarázásra ad alkalmat — kivált nálunk.

A XXII-ik sz. a. közönséges vasárnapi ima nyanezen szerzőtől, valószínűleg, sajtó alatt levő s közelebb megjelenő imakönyvből van, mutatványképen közölve. A behatóbb bírálat ez egész gyűjteményt fogja illetni, itt röviden annyit jegyez meg, hogy úgy a nagypénteki, mint ezen vasárnapi imáról ítélve, — melyek a hit, alázatosság, bizalom forrásából — s az örök hatalom áldás és élet megismerésében s életünk keresztyéni folytatásában nyilvánuló Isten dicséret lelkesültségéből buzognak fel, s a buzgóság nyelvén és hangján életadólag tolmácsolatnak — örömmel nézhetünk az imakönyv megjelenése elé.

(Folytatjuk.)

S z a b ó J á n o s,
ref. lelkész.

B E L F Ö L D.

A debreczeni reform. egyházmegye közgyűlése.

Folyó évi április hó 10-dik napján tartá a nevezett egyházmegye közgyűlést Derecskén n. t. Nyiri Péter esperest és tek. Móricz Pál segédgondnok urak elnöklete alatt; csak nem teljes számban megjelent egyházi és világi tanácsbírái, lelkészei s számos képviselők jelenlétében.

E gyűlésnek főbb tárgyai a következőkben vonhatók össze.

1. Előterjesztetett az esperesti jelentés az egyházmegye 1875-ik évi egyház és iskolarajzi adatairól, mely szerint az egyházmegye népessége 27,487 fi- 27,526 nő, együtt 55,013. Szülöttek száma 1346 fi, 1177 nő, együtt 2523. Ebből törvénytelee 59 fi, 52 nő. Halottak száma 1105 fi, 986 nő, együtt 2091. — Ujházaspárok száma 605 tiszta, 16 vegyes, együtt 621. — Iskolakötelesek 2936 fi, 2909 nő, együtt 5845. A népesség számának 10.62%-a. Iskolába járók 2541 fi, 2432 nő, együtt 4973. Az iskolakötelesek számának 85%-a. Iskolát a tankötelesek évek előtt elhagytak: 238 fi, 241 nő, együtt 479. A tankötelesek számának 8%-a. Iskolázatlanok 157 fi, 236 nő, együtt 393. A tankötelesek számának 7%-a. E két utóbbiak számához legtöbbször járul Kaba, hol 100 iskolaköteles gyermekből 18 korán elhagyja az iskolát, 17 pedig teljesen iskolázatlan. Konfirmáltak 259 fi, 272 nő, együtt 531. — Ez adatokra nézve azonban megjegyzendő, hogy azokban Debreczennek adatai nem foglaltatnak, miután azok, a minden évi felszólítások ellenére sem szoktak beküldetni.

2. Olvastattak a számvizsgáló küldöttségnek jelentései, az egyházmegye házi, lelkész- és tanítói gyámintézeti pénztárakról, ezek szerint a házi pénztár 5606 ft 94 $\frac{1}{2}$ krt; a lelkészgyámintézeti 16,627 ft 25 $\frac{1}{2}$ krt; a tanítógyámintézeti pedig 5262 ft 15 krt képvisel. — A lelkész gyámintézeti pénztárba az alapszabályok értelmében fél fizetéssel, két év eltelté után 20% törlesztés mellett tartozó egy lelkész társnak megengedett, a jelen nehéz anyagi körülmények miatt a 10% törlesztés. Ez helyes, mert a törlesztés alól felmentett 10% után a tartozótul a gyámintézet a 8% kamatot megnyeri; így midőn a tartozón könnyítés eszközöltetik, a pénztár érdeke sem szenved. De az már valóban feltűnő és gyermekes valami, hogy egy más lelkész a félfizetései teljes belenyugvásával meghatározott, sőt minden becslés nélkül önkénytelen megajánlott összeget két év múlva leszállíttatni kéri. És a méltányos egyházmegyei közgyűlés ily célból küldöttséget nevez.

3. Egy legszebb pontja az egyházmegyei gyűlésnek a lelkészgyámintézetnek a végleg megállapított alapszabályok érvényre emelése által oly helyzetbe juttatása, hogy az 188 $\frac{1}{4}$ -dik egyházi évtől kezdve, a jelen évben, vagy után elhaló, s a pénztár emeléséhez tetemesebb részvénydíjjal járult lelkész özvegye saját személyére évi 300 ft, egy-egy árvára 50—50 ft, együtt 500 ftig mehető segélyben részesül. A régebbi özvegyek is méltányos segélyben részesíttetnek, midőn számukra személyenként 80 ft s árváik részére személyenként ennek $\frac{1}{4}$ -de, együtt 150 ftig biztosítva van. Mert a két-nemű özvegyek s árvák segélyösszege közti különbséget megfoghatóvá teszi, a fizetési kötelezettség nagysága, melyet a mostani lelkészek magokra vállal-

tak, midőn a régiebb 2, 4, 5, 6 frt évi részvénydíj helyett 10, 20, 25, 30, 40, 45 forintot fizetnek évenként.

4. A tanítói gyámintézet módosított, az országos gyámintézettel kapcsolatosan szerkesztett alapszabályai is megerősítettek.

5. Az államsegély mikénti kiosztása tárgyában kinevezett egyházkerületi küldöttség véleményes javaslata azon módosítással fogadtatott el, hogy az egyházmegyék gyámintézetei között megosztandó összegnél a lelkészek száma óhajtatik irányadóul vétetni. És így ez leghelyesebb, legigazságosabb, legméltányosabb. Csalatkozás az midőn állittatik, hogy a szegények iránti szeretet kifolyása az oly megosztás, hogy a mely egyházmegyében a legtöbb — alsó fokon — fizető gyámintézeti tag van, azon gyámintézeti pénztár részesüljön a legnagyobb segélyösszegben. Mert a részvénydíjak meghatározása korántsem biztos mérve a fizetés minőségének általában véve. S ha egy egyházmegyei lelkészi testület a 600 frtos fizetés után 20 forint évi részvénydíjat rendel s ily uton a penztárt nagyobb segélyadásra képesíti — vajjon kevesebb igényvel bir azon egyházmegye lelkészi testületénél, mely a 600 forintos fizetés után csak 4—5 forintot állapít meg. De meg megtörténhetik az is, s hiszem úgy is van, hogy némely egyházmegyében a lelkészi fizetések — egy pár kivételével — egyenértékűek p. o. 600 frt s csak egy-kettő van ezen alul; míg a másikban 600 fton alul több van mint emebben, de a nagy többség az 1000 forint körül áll — vajjon van itt méltányosság, midőn az 1000 forintos fizetésű lelkészek családját is segélyező pénztár nagyobb segélyben részesül csak azért, mert történetesen több az alsó fokú lelkészi állomás, mint amabban, de a hol a többséget nem a felső, de középosztályú állomás képezi. — E kérdés elkeseredés nélkül s az egyéni érdekek kizárásával csak a lelkészek számarányának felvételével lesz megoldható.

6. Az iskolai szünetidőnek a kormány által sürgetett megtartása jul. és aug. hónapokban, ennek korábbi megkísértése által kétségtelenné tett sikertelensége miatt, a közgyűlés által figyelembe nem vétethetett.

7. A lelkészi fizetések minimuma 800 forintban óhajtatik megállapíttatni, lakon és kerten kívül.

8. A Gusztáv Adolf egyesület segélyezésére egyházlátogatás alkalmával külön rovat rendeltetett nyíttatni.

9. Az énekes könyv ügyében működött egyházkerületi küldöttség (munkálatára nézve kimondatott, hogy ám hagyassanak ki az énekelni nem szokott zsoltárversek, de a meghagyottak régi szerkezetökben, egyedül egyes szók helyesírására vonatkozó hibák kiigazításával vétessenek át az új énekes könyvbe, hogy a templomi használatban a nagyobb módosítás által előidézendő éneklési zavar kikerültesse.

10. Állandó segélyezésre ajánlatnak a dancsházai lelkész és martinkai tanító, felszerelt kérvényeiknek az egyházker. gyűlés elé terjesztésével.

Ezek voltak a több helyi érdekek között a gyűlésnek közérdekűbb tárgyai.

K Ü L Ö N F É L É K .

Énekeskönyvünk átnézésével foglalkozó egyházkerületi bizottság 20 ülés tartás után ápril 12-én bevégezte az átnézését s zárjelentését a dicséretekről is benyújtotta. A dicséretekből 98 verset véleményezett kihagyatni, itt-ott czélsze-

rűbb kifejezést ajánlt. Az átnézés eredménye számokban ez: 1425 zsoltár versből 777-et, 1428 dicséret versből 98-at, tehát 2853 énekesversből 875 verset és így majd $\frac{1}{3}$ részét véleményezte ezuttal mellőztetni, mi által az énekes könyv ára is, $\frac{1}{4}$ -del legalább, olcsóbb lehet. Zavar akkor állana elő a régi s új énekeskönyv együttes használásában, hol két régi vers van összevéve, de ezek az előtt sem énekeltek, csak a bennök levő jobb gondolat megmentése végett tartattak meg; az ilyenek az újban is nem csillagozottaknak tekintetvén (zárjellel jelölhetők) úgy sem jönnek egyhamar éneklésben elő. — Döntson ez ügyben a kerület bölcsessége s a többség józan kivánalma. Mi a legkiméletesebben, s becses énekeinket megóvólag jártunk el.

Előfizetsi felhívás! A midőn „Jézus példázatai homiliákban“ című művem II-ik s egyszersmind befejező füzetére előfizetést nyitnék: teszem azt nem a mű ajánlásával — mint a mely úgy is magában bírja a maga értékét — hanem azon fiui hálás indulattal, mely ezen cselekménye által egy mély tudomány hangyaszorgalmu férfinak s édes atyának emlékét akarja megörökíteni azon a téren, melyen működött. S annak kinyilatkoztatásával, hogy a fiu ezután következik.

Előfizetési feltételek: E II-ik füzet ára 1 frt o. é. Kik az I-ső füzettel együtt rendelik meg — mert abból még feles példányaink vannak — 2 frt. megküldése mellett példányaik bérmentesen fognak megküldetni. A gyűjtő minden 10 példány után egy tiszteletpéldányban részesül.

Az előfizetési pénzek a „csapi postára“ utasítandók, az északkeleti vaspályán Ungmegyében. Ágghtelek, 1876. ápr. 8-án.

P a z a r I s t v á n, ref. lelkész.

N y i l a t k o z a t G y o m á r ó l. — E Lapok 14-dik száma 108-dik lapján, Szabó János ur, egy ugyanezen Lapok 11-dik számában megjelent gyomai közleményről emlékezik, mely a szerkesztőség által, egy magán, bizalmas levelemből általam adott engedély folytán tétetett közzé; ott a „t u d ó s“ jelző, a „homiletika“ előtt, nem betűszerinti értelemben, de célzatosan van alkalmazva, jelezvén épen a kérdéses szócska a tulajdonban csapongó chablonszerű homiletikát, melynek mint Szabó ur nem, úgy én sem vagyok és nem is lehetek barátja. Ellenkező esetben, mi jelentőséggel is bírhatna a kérdéses jelző, épen a „homiletika“ előtt, mely tudomány, ha helyes uton jár, más nem is lehet, mint csak istudományos. A szó tehát egyáltalában nem „elejtett szó“ s így nem is támadás azon nagyon is hasznos és szükséges theol. tudományág ellen, melynek szabályait, a „Prot. egyh. és iskolai Lapok“ 1873-ik évi tolyamának 32 és 34-ik számaiban magam is meglehetősen szigorral alkalmaztam. — Gyoma, ápr. 11. 1876.

G a r z ó G y u l a, ev. ref. lelkész.

H a l á l o z á s. Szabó Mihály csögtei ref. lelkész (pápai egyh. megye) ápril 3-kán 63 éves korában elhunyt. — Béke az elhunyttra!

K ö r ö s - T a r c s a. A körös-tarcsai ref. egyház presbyteriuma, az ingyen iskoláztatást egyhangulag kimondotta s az 1875—76 iskolai évben már életbe léptette. E célra fizet minden pár 16 liter buzát, s az e czimen befolyó gabonaadó, egy ujonnan felállítandó iskola tanítói fizetését is fedezi. — Ugyancsak ez egyház f. évben, egy új iskolává alakítandó házat vett 1300 frtéért.

F ö l d v á r r ó l Vári Szabó Sámuel ur küldött volt be néhány ellenészrevételt a bizottság véleményére a zsoltárra vonatkozólag; a bizottság tudomásul vette.

T A R C Z A.

Az utrechti hittanárok válaszelevele.*)

Ordo Theologorum Rheno-Traiectinus

Professoribus Theologiae Collegii Reformatorum

Debricensis in Hungaria

S. P. O.

Gratae nobis quam maxime fuerunt literae, viri clarissimi, mensis Februarii die 23-o ad nos datae, quibus cognovimus, scholam vestram Debricensem solenni festo memoriam renovasse Mich. A dr. filii Ruyteri, viri de patria nostra tam bene meriti, vobisque carissimi ob 26 gregis Christi in patria vestra pastorum a saevis vinculis liberationem, quam post duo saecula nuperrime recordati estis. Quid cordibus nostris gratius esse potuisset? Splendide vos, viri clarissimi, ita significavistis, Navarchi nostri illustrissimi, viri vere christiani inelytum nomen factaque magnanima minime in Hungaria oblivioni tradita esse, verum pio gratoque coli animo in hunc usque diem Gratias vobis agimus et habemus maximas et pro pia pii herois recordatione et pro pia recordationis grato nobis allato nuntio, nec minus pro honorifica benevolentiae vestrae in literis vestris testificatione.

Exaudiat Deus Optimus Maximus, Pater Domini nostri Jesu Christi, vota vestra precesque in patriae Ecclesiae, Academiae nostrae salutem. Hungariae autem precamur, ut faveat et favere pergat Providentia Divina, ita ut Ecclesiae Christi Hungaricae floreat, scholaque vestra per multa saecula stet incolumis et inconcussa. Caeterum optimis juvenibus Hungaris, Academiam nostram Theologici studii causa visitantibus, quantum poterimus semper prodesse studebimus. Simul vero in animo nobis est, religiose amicitiam atque amorem servare, quibus iam dudum Theologi Reformati Nederlandici, post Leusdeni etiam nostri tempora, Thologis Hungaris Reformatis iuncti fuerunt. Vivat et florere pergat, Christo Auspice, Collegium vestrum Reformatorum Debricense! Datum in Academia Rheno-Traiectina, die 24 mensis Martii, ipso Mich. A dr. filii Ruyteri die natali, anni 1876.

Jac. Js. Doedes. Theol. Dr. et Prof. ord. — J. J. van Oosterzee. Theol. Dr. et Prof. ord. — Nicolaus Beets. — Phil. Theor. mag. Lit. hum. Dr. Theol. Dr. et prof. ord.

*) Lásd Lapunk 14-dik számában az e válaszra alkalmat adó üdvözlő levelet. Szerk.

Térszúke miatt a külföldi rovat kimaradt.

Szerk.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

H I R D E T É S.

Kapható Telegdi K. Lajos könyvtárusnál Debreczenben, valamint minden hazai könyvkereskedésben, az Európa és Amerika- szerte olvasott, főérdekű és fontosságú, közgazdasági és társadalmi tanulmány:

A Protestantismus és Catholicismus a nemzetek szabadságához és jólétéhez való viszonyában,

irta:

LAVELEYE EMIL lüttichi egyetemi tanár, magyarra fordította Derczenyi M. Sándor, kiadta s Gladstone levele hozzáadásával bővíté Balogh Ferencz. — Ára 30 krajczár. 1—1

Pályázat

A ménes-gyoroki reform. egyházban **segéd-tanítói** állomásra.

Évi fizetés: 140 ft. o. é. 3 öl tűzi fa, 2 hold föld, egy szőlőskert, mely 8—10 akó bort megterem. Temetésektől éneklésért és kötött gyászbeszédért a főt. superintendentia határozata szerint. — Lakás az iskolaépületben, mely áll 2 szobából s konyhából.

Kötelessége mintegy 38—40 elemi iskolai növendék tanítása, továbbá közönséges és gyász isteni tiszteletek alkalmávali énekvezetés.

Pályázni szándékozók jelentkezési levelök mellé csatolt bizonyítványaikat ápril 30-ik napjáig sziveskedjenek alulírt lelkészhez eljuttatni. Az állomás május elején elfogallható.

M.-Gyorok, ápril hó 10-kén 1876.

R á c z K á r o l y,
reform. lelkész.